

Stab och medlemsdialog
Louise Marcelius, 08-677 28 27
louise.marcelius@energiforetagen.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: kn.e.remissvar@regeringskansliet.se;
sigrid.granstrom@regeringskansliet.se

Energiföretagen Sveriges synpunkter på rapporten Säker och effektiv tillgång till mätvärden på den svenska slutkundsmarknaden (Ei R2024:03)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Generella synpunkter

Energiföretagen Sverige (Energiföretagen) välkomnar att Energimarknadsinspektionen (Ei) tagit fram ett förslag som i största möjliga utsträckning bygger på de möjligheter som redan finns i befintliga system, processer och strukturer på marknaden. Med tanke på den korta tid som återstår tills genomförandeförordningen träder i kraft kommer det dock ändå att vara mycket utmanande att hinna med att genomföra de förändringar som krävs.

Samtidigt är det uppenbart att det behövs förändringar i dagens hantering av tillgång till och rapportering av mätvärden. Energiföretagen håller till fullo med i de slutsatser som Ei drar kring att dagens fullmaktshantering är ineffektiv. Förutom att vara mycket kostnadsdrivande och administrativt betungande är det dessutom besvärande att elnätsföretagen i dagsläget inte har nödvändig reglering i ryggen för att kunna motverka oschysst agerande på elmarknaden.

Energiföretagens förhoppning är att fullmaktshanteringen i dess nuvarande form helt ska försvinna. Som det ser ut idag går det att komma med en fullmakt som antingen är muntlig eller skriftlig och som till sitt innehåll är utformad på vilket sätt som helst bara den uppfyller de mycket få kriterier som finns i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen). Alla dessa olika fullmakter måste kunna hanteras av elnätsföretagen. Det innebär till stor del manuell hantering, vilket Energiföretagen starkt avråder från. En fullt digital hantering är den enda lämpliga vägen framåt. Om en fullmakt nekas för att den är otydlig, eller att det är tveksamt om det är rätt kund som lämnat den, eller om fullmakten är fortsatt giltig etc. kommer ofta påståenden om att elnätsföretagen agerar diskriminerande. Det förekommer också att energitjänsteföretag idag begär att få värden för storkunders alla anläggningar och alla tillkommande anläggningar, vilket leder till en enorm administrativ börda. Situationen är bitvis i det närmaste ohållbar.

Det är således med stor besvikelse vi konstaterar att den nuvarande fullmaktshanteringen med Eis förslag trots allt tycks bli kvar. Ett nytt flöde där kunderna begär att behöriga parter ska få mätvärden rapporterade skapas och det kommer förhoppningsvis att innebära att en del av fullmaktshanteringen upphör. Men det kommer enligt förslaget fortsatt att vara möjligt att lämna en begäran på annat sätt till elnätsföretaget. Således kommer elnätsföretagen behöva upprätthålla den till stora delar manuella administration som byggts upp kring fullmaktshanteringen och sköta två parallella förfaranden.

Energiföretagen vill också peka på att det finns skrivningar i rapporten och i förslaget till reglering som tyder på att det kan vara olika kunder i en och samma inmatnings-/uttagpunkt. Det är mycket olämpligt och något som Energiföretagen starkt avråder från, bland annat ur ett elsäkerhetsperspektiv.

Detaljerade synpunkter

De nya begreppen behöriga parter och aktiva kunder

Ei föreslår att det nya begreppet *behörig part* införs i ellagen. Energiföretagen förstår att det med anledning av genomförandeförordningen finns ett behov av att definiera vilka parter som ska få tillgång till mätvärden enligt det förfarande som beskrivs i genomförandeförordningen.

Det kan emellertid konstateras att de behöriga parter som räknas upp i exemplifieringen i genomförandeförordningen, nämligen leverantörer, systemansvariga för överförings- respektive distributionssystem, delegerade operatörer och andra behöriga parter, aggregatorer, energitjänsteföretag, gemenskaper för förnybar energi, medborgarenergigemenskaper och leverantörer av balanstjänster, i den mån de erbjuder energirelaterade tjänster till slutkunder, är inbördes väldigt olika med avseende på vilken verksamhet som bedrivs, vad de vill kunna göra och vilken information de önskar få del av.

Energiföretagen undrar därför om det inte skulle ha varit mer ändamålsenligt att dela upp behöriga parter i olika undergrupper med möjlighet att bättre anpassa rapporteringen utifrån behov. Särskilt med tanke på att bland annat aggregatorer räknas upp. Aggregatorer omfattas redan idag av särskilda regler i ellagen och det är för Energiföretagen inte helt tydligt om det finns krockar mellan de regler som nu föreslås för behöriga parter, den reglering som redan finns avseende aggregatorer, den ytterligare reglering som kan förväntas inom kort avseende kompensationsmodell för aggregeringstjänster (och den data som därigenom behöver utbytas mellan parter) och tillkommande regler kring bland annat aggregering med anledning av nätkoden Demand Response. Generellt sett är det viktigt att säkerställa att de föreslagna reglerna och andra i närtid tillkommande EU-regelverk harmoniserar. I annat fall finns risk för att kostsam utveckling av system och processer sker, som enbart står sig en kortare tid.

Det andra nya begreppet som föreslås är *aktiva kunder*. Energiföretagen ställer sig tveksamma till att införa en definition som baseras på en kund som betar sig på ett särskilt sätt.

Ei konstaterar i rapporten att genomförandeförordningen inte gäller generellt för elproducenter, utan att det är aktiva kunder som omfattas, men att elnätsföretagen kommer att ha svårt att avgöra om kund som matar in el i en mätpunkt är en elproducent eller en aktiv kund. Det är otillfredsställande med en definition som redan som utgångspunkt innebär en sådan komplikation. Visserligen har elnätsföretag bland Energiföretagens medlemmar angivit att det går att tillämpa samma förfarande för rapportering även till elproducenter. Men det skulle i så fall vara mer tydligt och ändamålsenligt att ange direkt i regelverket att rapporteringen omfattar alla kunder som tar ut eller matar in el.

Vem kan vara kund på en anläggning?

Frågeställningen vem som kan vara kund på en anläggning har aktualiserats på många sätt den senaste tiden och frågeställningen är relevant även i förhållande till Eis rapport. Det är nödvändigt att det klargörs att det enbart kan finnas en kund i en punkt. I Eis rapport finns tvärtemot detta skrivningar som – förhoppningsvis utan avsikt – öppnar för att det skulle kunna vara flera olika kunder i en och samma punkt.

Mot bakgrund av att nya möjligheter öppnats för kunder att delta på elmarknaden med egen produktion, flexibilitet etc. har kunderna nya önskemål och idéer. Utvecklingen av regelverken som styr har inte hunnit med i samma takt.

Ett upplägg som kunder för tillfället önskar, är att ha ett konsumentavtal rörande sitt uttag, medan de har ett näringsidkaravtal beträffande sin inmatning. Inom ramen för den juridiska personer önskar de sälja överskottet av den egna produktionen med de fördelar som då uppkommer ur bland annat momshänseende, medan de förbrukar den producerade elen i egenskap av hushållskund. För att erhålla skattereduktion för mikroproduktion krävs dock att det är en och samma kund och diskussion uppstår med kunderna huruvida kriteriet är uppfyllt.

Detta är bara ett exempel på nya tankar som utmanar den befintliga elmarknaden. Det blir då nödvändigt att sätta upp tydliga gränser för vad som är tillåtet och inte. I Eis förslag finns på flera ställen skrivningar i ellagen och mätförordningen som skulle kunna tolkas som att det går att ha två kunder i en och samma punkt. Genom att i ett stort antal bestämmelser i ellagen och mätförordningen använda sig av skrivningen "elanvändaren eller den aktiva kunden" (se t.ex. 18 och 29 §§ mätförordningen) blir det inte helt tydligt om detta är två olika personer/juridiska personer i en och samma punkt eller om det varit avsikten att beskriva två alternativa scenarier där någon begär tillgång eller rapportering. Intrycket av att detta blir otydligt förstärks av att det i 29 § mätförordningen även anges att gränssnittet ska inaktiveras "om en uttagpunkt eller en inmatningspunkt saknar elanvändare eller aktiv kund.

Problematiken med att skapa utrymme för – omedvetet eller medvetet – mer än en kund i en uttags- och inmatningspunkt kan även illustreras med ett antal frågeställningar. Vad händer om båda kunderna begär aktivering av HAN-porten? Vad händer om bara en begär det – HAN-porten kan inte vara både öppen och

stängd samtidigt. Hur ska innehavaransvaret ur ett elsäkerhetsperspektiv bedömas? Vad händer med möjligheten till fränkoppling vid bristande betalning? Etc.

Energiföretagen är mycket måna om att det inte i regelverket impliceras att det går att ha mer än en kund i respektive uttags-/inmatningspunkt. Tvärtom borde det mer tydligt anges att det är just en kund och inget annat som gäller.

Rapportering och tillgängliggörande

I ellagen föreslås införas en ny uppdelning i rapportering respektive tillgängliggörande. Denna representerar de i genomförandeförordningen använda kommunikationsstrategierna "push and pull".

Energiföretagen har lite svårt att följa de olika beskrivningarna av möjligheterna och skyldigheterna att kommunicera med behöriga parter. I och med att behöriga parter ska få mätvärden rapporterade till sig framstår det i den nya regleringen som att det alltid är elnätsföretaget som ska skicka ut informationen. I avsnitt 8.9.6 i rapporten utvärderas om det skulle vara möjligt att enbart använda APler som alternativ till det av Svk administrerade Ediel-systemet. Slutsatsen är bland annat att det skulle krävas att dessa är säkra och effektiva. Edielsystemet anses sammantaget mer lämpligt.

Energiföretagen önskar att det tydliggörs i vilken utsträckning det trots allt fortsatt kommer att vara möjligt för elnätsföretag och behöriga parter att komma överens om att de behöriga parterna hämtar informationen de önskar genom APler. Det är rimligt att denna möjlighet fortsatt finns kvar. I annat fall blir det en försämring för de behöriga parterna, som kommer att vara låsta till att invänta de föreskrivna rapporteringstidpunkterna.

Energiföretagen önskar dock en tydlig skrivning om att nätföretagen inte blir tvingade att tillgodose annan rapportering än den som föreskrivs.

Energiföretagen ser även att det bör finnas ett förtydligande kring vilken tidsperiod nätbolagen är skyldiga att tillgängliggöra online till kund och rapportera till behörig part. Dagens förfarande med tre år exklusive innevarande år är ett lämpligt förslag.

Nätföretagens behandling av begäran som görs "på annat sätt"

I avsnitt 6.4.2 i rapporten anges att även en begäran som inte görs på det sätt som genomförandeförordningen reglerar ska behandlas av elnätsföretagen. Merkostnaden för detta ska dock debiteras.

Energiföretagen tycker att det är svårt att följa med i Eis resonemang och till fullo förstå den systematik som kommer att gälla kring förfrågningar om mätvärden. Å ena sidan tycks de nya reglerna kräva en viss process där elanvändaren eller en aktiv kund själv begär tillgång till eller begär att rapportering ska starta till behöriga parter. Å andra sidan tycks det som står i detta avsnitt öppna upp för en helt parallell process som mer följer den idag befintliga fullmaktshanteringen och användningen av ombud. I själva verket kan de nya skrivningarna i 6 kap 5 §

ellagen tolkas som att utrymmet för att begära annan rapportering än vad som följer direkt av regelverket blir betydligt större än tidigare. Bara elanvändaren eller den aktiva kunden betalar merkostnaden för den begäran som man kommer med ska begäran följas av elnätsföretaget.

Energiföretagen avstyrker från att tillåta ett parallellt förfarande. Visserligen är det positivt att det i förslaget tydliggörs att det ska gå att ta ut merkostnader för annan rapportering än den som regelverket kräver. Det bör, åtminstone i det fall merkostnaden blir kännbar, ge merparten av kunderna incitament att hålla sig till det nya ordinarie förfarandet som följer av genomförandeförordningen. Men så länge ett parallellt förfarande tillåts behöver detta fortsatt tillhandahållas och administreras.

Energiföretagen anser, om ett parallellt förfarande måste upprätthållas, att det borde vara möjligt att reglera krav på verifiering av identitet även i de fall elanvändaren eller den aktiva kunden begär rapportering eller tillgängliggörande på annat sätt än inom det nya ordinarie förfarandet. På så sätt skulle troligtvis användningen av fullmakter ytterligare begränsas, till förmån för en mer säker och effektiv hantering.

Det är vidare bra att fundera över vilken information som ska offentliggöras av elnätsföretagen i enlighet med förslaget till 6 kap 14 § ellagen. Om det går bra att både begära mätvärden i enlighet med genomförandeförordningens ordinarie förfarande, men fortsatt också går att lämna en begäran lite "hur som helst"- vad ska då framgå i informationen? Det föreslås visserligen föreskriftsrätt för att klargöra vilken information som ska lämnas, men det är viktigt att redan i det här skedet fundera över hur informationen ska kunna lämnas för att spegla de parallella förfaranden som möjliggörs.

I och med att genomförandeförordningen träder i kraft behöver det också tydliggöras vad som händer med den export av data som redan sker från elnätsföretagen till tredje part. Dessa tredje parter blir av allt att döma behöriga parter enligt det nya regelverket. Ska de ansöka på nytt om tillgång till kundens mätvärden i enlighet med det nya förfarandet? Eller ska pågående export fortsätta? Särskilt mot bakgrund av att elnätsföretagen kan ta ut en skälig avgift för rapportering till behöriga parter blir det viktigt att det tydliggörs hur övergången mellan dagens exporter och den nya rapporteringen med stöd av de nya kraven ska ske.

Tillhandahållande av register

Energiföretagen uppfattade vid en första genomläsning att 6 kap. 16 § ellagen innebär att en elanvändare eller aktiv kund ska tillhandahållas ett register där det framgår på en relativt övergripande nivå vilken rapportering och vilket tillhandahållande av elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden som skett samt till vilka behöriga parter rapportering skett.

Vid en närmare analys framstår det emellertid som att det är betydligt mer detaljerad information som avses i form av en loggning av allt som rör hantering och rapportering av kundens mätvärden. I avsnitt 7.2.1 finns en beskrivning av

processflödets steg. I steg 4 anges "Register med information om när slutkunden har laddat ner mätvärden uppdateras." Detta tyder på att det ska finnas en logg för varje gång kunden hämtar data eller varje gång information skickas till behörig part. Det innebär logg av varje EDIEL-meddelande samt information om när kunden loggar in.

Det är i så fall något helt annat än det kunderna kan se på mina sidor i dagsläget. Det skulle innebära en enorm datamängd. Energiföretagen ifrågasätter starkt att det finns något syfte som motiverar detta. Det är svårt att se att nyttan för kunden motiverar kostnaden för datamängden och hanteringen. Det är dessutom viktigt att notera att med en enorm datamängd finns det risk för att kunderna får svårt att hitta vilka de behöriga parterna är i flödet. Det behöver i så fall skapas ett särskilt flöde för att visa vilka som är behöriga parter, vilket driver ytterligare kostnader.

Vid en jämförelse med hur motsvarande information lämnas i den norska elhubben erfar Energiföretagen att det går att se när en tredje part har fått tillgång till export av kundens mätvärden. Det går däremot inte att få ut en logg över varje gång mätvärden har hämtats. Detta tycks mer ändamålsenligt och torde ändå uppfylla genomförandeförordningens syfte.

Avgifter för behöriga parter (6 kap. 18 § ellagen):

I 6 kap. 18 § ellagen föreslås en bestämmelse som innebär att nätföretagen ska ta ut en skälig avgift av behörig part när nätföretaget rapporterar en elanvändares eller en aktiv kunds mätvärden till den behöriga parten.

Rent principiellt anser Energiföretagen att det är rimligt att de behöriga parterna får stå för de kostnader som uppstår med anledning av denna rapportering.

I 6 kap. 18 § ellagen anges att elnätsföretagen får ta ut en "skälig avgift" och att den endast får avse "relevanta kostnader som hänför sig till rapporteringen". I avsnitt 6.8 i rapporten anger Ei att det inte är möjligt för myndigheten att reglera schablonbelopp för nätföretagens avgifter. Istället anses det räcka att hänvisa till att kostnaderna ska täcka sådan rapportering som anges i 6 kap. 4 § och närmare kommer att regleras i föreskrift från Ei. Ei kan endast vid tvist mellan behörig part och nätföretag enligt 6 kap. 19 § avgöra vad som är relevanta kostnader.

Energiföretagen anser att det är en alltför vag reglering. Även utan att fastslå schablonbelopp borde det vara möjligt att förtydliga vad som är relevanta kostnader. Detta bör kunna göras i föreskrifter. Exempelvis skulle det kunna tydliggöras om relevanta kostnader hänför sig till meddelandetraffiken, administration kring hanteringen, hur den kostnad ska betraktas som uppstår ifall behörig part inte kan ta emot meddelanden och dessa måste skickas en gång till etc.

Om inga ytterligare direktiv kring skälig avgift lämnas finns en uppenbar risk för att det blir olika bedömningar bland elnätsföretagen. Det är dessutom onödigt att redan från start bygga in en oklarhet i regelverket som inbjuder till tvister.

Energiföretagen reagerar också över ordet "får" som används i 6 kap. 18 § ellagen. Dvs. att nätföretaget får ta ut en skälig avgift. I avsnitt 6.8 i rapporten står att de "ska" ta ut en avgift. Energiföretagen anser därmed att "får" inte är lämpligt. Det tycks ge utrymme för någon sorts förhandling som i realiteten inte är avsedd att finnas.

Energiföretagen saknar ett moment i den föreslagna processen för export av data till behöriga parter. Ingenstans i Eis förslag framgår att behöriga parter ska få ett meddelande från elnätsföretagen när aktiva kunder/elanvändare begär att export ska startas. Ett sådant meddelande (gärna Prodat) behövs och detta meddelande ska sedan kvitteras eller nekas av den behöriga parten.

Det är inte rimligt att kunder helt på eget bevåg kan starta exporter som medför kostnader för behöriga parter utan en kontroll av att de behöriga parterna vill ha dessa värden. Problematiken kan illustreras med ett drastiskt exempel, där kunder i annat fall kan starta exporter till alla tillgängliga behöriga parter som finns "bara för att det går" eller för att man i realiteten inte förstår vad det är man begär.

Det är också värt att påpeka att det kommer att krävas en ny process när elnätsföretagen ska ta ut skälig avgift från behöriga parter. Det sker i dagsläget vanligtvis inte någon fakturering från elnätsföretagen till dessa parter. Frågor som kan behöva redas ut i det sammanhanget är t.ex. huruvida det kan göras kreditprövning av behöriga parter och ifall det går att stoppa rapportering av mätvärden i de fall elnätsföretaget inte får betalt av en behörig part.

Mätförordningen 1 d § punkt 2

I punkt 2 i bestämmelsen anges att "anläggningsägaren begär hos nätföretaget att anläggningen ska ingå i en förbrukningsprofil, och...".

Ordet "ska" är problematiskt. Om det regleras att en anläggningsägare kan bestämma att en anläggning **ska** ingå i en förbrukningsprofil skulle det innebära att månadsavräkningen skulle behöva vara kvar enbart p.g.a. denna bestämmelse. Eller, i de fall elnätsföretaget redan avskaffat månadsavräkningen, behöva återinföras.

Eftersom bestämmelsen är konstruerad som en definition av vad som avses med förbrukningsprofil är det svårt att på enkelt sätt föreslå en förändring som löser denna problematik.

Identitetskontroll

Nedan finns inklipt förslaget till bestämmelse i mätförordningen som reglerar identitetskontroll.

18 § Nätföretaget ska

1. kontrollera identiteten på den elanvändare eller den aktiva kund som begär tillgång till sina mätvärden eller begär att mätvärdena ska rapporteras till behöriga parter, och
2. snarast möjligt upphöra att tillgängliggöra och rapportera mätvärden
 - a) vid byte av elanvändare eller aktiv kund i en uttagspunkt eller en inmatningspunkt,
 - b) om elanvändaren, den aktiva kunden eller behöriga parter begär det, eller
 - c) om en uttagspunkt eller en inmatningspunkt saknar elanvändare eller aktiv kund.

I 18 § regleras både rapportering och tillgängliggörande. Detta blir inte riktigt korrekt. I punkt 2 beskrivs tre scenarier som är relativt olika. a) (kundflytt) och c) (tom punkt) är i första hand interna processer inom elnätsföretaget. I dessa situationer kan det vara relevant både med tillgängliggörande och rapportering.

Men i b) (kundens egen begäran) är det kunden som initierar en förändring. Den förändring som avses är logiskt sett rapporteringen till behörig part. Däremot framstår det inte som en reell möjlighet att kunden ska kunna begära att tillgängliggörandet upphör. Kunden är fortsatt kund på anläggningen och det skulle vara mycket märkligt om den kan spärra sig själv från åtkomst till sina egna mätvärden.

Det tycks också som att detta i huvudsak är skrivet med privatpersoner i åtanke. Det är viktigt att fundera över hur en bra infrastruktur kan byggas upp för att juridiska personer, särskilt stora företag, ska få tillgång respektive begära rapportering på ett effektivt sätt.

I förslaget till 19 § mätförordningen regleras möjligheten att meddela föreskrifter. Det framstår som att en identitetskontroll inte enbart behöver ske i 18 § 1, utan även i 18 § 2b, vilket i så fall också bör framgå av 19 §.

Aktivering av kundgränssnitt

Som tidigare påpekats är det av stor vikt att tydliggöra att det inte kan finnas både en elanvändare och en (annan) aktiv kund i samma uttags-/inmatningspunkt. Om det sker både inmatning och uttag i en och samma punkt är det också en och samma kund som ska finnas registrerad i punkten. Aktivering av kundgränssnittet ska därmed enbart kunna göras av en part för varje enskild punkt.

Utvidgning av undantag från funktionskrav (32 § mätförordningen)

Energiföretagen anser att det finns stort behov av att tydliggöra när och för vilka det är möjligt med undantag från elmätarnas funktionskrav. Ei har i rapporten

föreslagit att undantaget utvidgas till att också inkludera säkerhetskänslig verksamhet. Energiföretagen anser dock att det är en stor brist att det inte ges någon lösning på hur de verksamheter som undantas istället ska hanteras. Detta behöver redas ut.

I 32 § används både begreppet "verksamhetsutövare" och "anläggningsägaren". Vid diskussioner bland Energiföretagens medlemmar har detta getts två olika tolkningar. Det finns de som tolkar det som att det är två olika ord för samma juridiska person och att det därför borde ändras till ett och samma ord. Det finns också de som tolkar det som att det är två olika juridiska personer. T.ex. att Försvarsmakten skulle vara anläggningsägaren och att verksamhetsutövaren skulle kunna vara något företag som utför säkerhetskänslig verksamhet för Försvarsmaktens räkning. Det är av vikt att det tydliggörs vilket av ovanstående som är korrekt, eftersom den senare tolkningen innebär att det i exemplet är Försvaret och inte verksamhetsutövaren som ska göra bedömningen av om undantag från funktionskraven ska begäras.

Energiföretagen kan slutligen konstatera att tidsdifferentierade elnätstariffer måste införas senast 2027 i Sverige. Elnätsföretagen måste aktivt söka undantag för att vissa anläggningar inte ska ingå i sådan tariff. Det är rimligt att de anläggningar som undantas enligt 32 § mätförordningen gällande mätning automatiskt undantas även från tidsdifferentierad elnätstariff.

Åsa Pettersson
Vd Energiföretagen Sverige